

Doc. dr. sc. Slađana Aras Kramar, docentica
Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

NOVI PRILOG MORNOM RJEŠAVANJU SPOROVA U HRVATSKOJ

UDK: 347.925 (497.5)
Izvorni znanstveni rad
Primljeno: 9. 8. 2016.

Cilj rada je analizirati te evaluirati uređenje mirnog rješavanja sporova prema Zakonu o parničnom postupku, uzimajući u obzir predložene zakonodavne intervencije (Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2016.).

Nakon uvoda, analiziraju se kriteriji prema kojima se određuje izmiritelj u postupku mirenja pri sudu. Potom se raspravlja o pokretanju postupka mirnog rješavanja sporova za vrijeme trajanja sudskog postupka te ulozu koju u poticanju mirnog rješavanja sporova ima raspravni sudac, kao i odredbe o konačnom snošenju troškova sudskog postupka. Nadalje, određuju se pravila postupka te analiziraju načini dovršetka postupka mirenja pri sudovima. Raspravlja se o zastoju sudskog postupka radi pokušaja mirnog rješavanja sporova te o procesnopravnim posljedicama protoka roka koji je određen za zastoj sudskog postupka. U zaključnom dijelu rada sadržana je evaluacija aktualnih trendova na području mirnog rješavanja sporova.

Ključne riječi: *mirno rješavanje sporova, mirenje, mirenje pri sudu, Zakon o mirenju, Zakon o parničnom postupku*

1. UVOD: AKTUALNOSTI U UREĐENJU MORNOM RJEŠAVANJA SPOROVA¹

Velika vjera i očekivanja polagala su se u mirno rješavanje sporova. Govorilo se o krizi pravosuđa, tradicionalnog načina rješavanja sporova. Izlaz iz krize tražio se u mirenju i drugim mehanizmima mirnog rješavanja sporova.² Unatoč afirmaciji i početnom uzletu pojedinih modela mirnog rješavanja sporova tijekom prvog desetljeća dvadesetprvog stoljeća, pokazalo se da se radi o kratkoročnoj tendenciji. Uz mirenje pri sudovima, koje brojčano predstavlja najrasprostranjeniji model mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj, ostali modeli ili uopće nisu zaživjeli ili bilježe neznatne rezultate. To se odnosi kako na izvansudsko mirenje pri raznim centrima za mirenje, tako i na druge pravce mirnog rješavanja sporova, poput nekadašnjeg posredovanja u brakorazvodnom postupku³ te

¹ Ovaj rad je sufinancirala Hrvatska zaklada za znanost projektom br. 6988.

² Za raspravu o krizi pravosuđa te mirenju kao alternativu v. Uzelac, A., Mirenje kao alternativa suđenju, u: Uzelac, A. *et al.*, Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima, Zagreb: TIM press, 2004., str. 15-17. s bibliografskim uputama.

³ Novim Obiteljskim zakonom iz 2015. (Narodne novine RH, 103/15; u daljnjem tekstu: ObZ 15) napušten je institut posredovanja prije razvoda braka. ObZ 15 propisuje obvezno savjetovanje (čiji bi sadržaj i svrha najviše odgovarali posredovanju prije razvoda braka; v. čl. 321., 325. ObZ 15) te obiteljsku medijaciju kao postupak u kojem stranke nastoje sporazumno riješiti spor iz obiteljskih odnosa uz pomoć jednog ili više obiteljskih medijatora (čl. 331. st. 1. ObZ 15).

obvezatnih pregovora s državnim odvjetnikom u sporovima u kojima je jedna od stranaka država.⁴

Zašto stranke ne koriste mirenje ako je ono, kako se ističe u literaturi – u usporedbi s tradicionalnim sustavom rješavanja sporova – neformalna, fleksibilna, i što je važno, brza te jeftina metoda rješavanja sporova koja ne poznaje gubitnike već samo pobjednike (tzv. *win-win solution*)?⁵ U traganju za odgovorom na naznačeno pitanje, u literaturi se nude različite mogućnosti. Tako, među ostalim, stanke i njihovi odvjetnici ne znaju dovoljno o mirenju, odvjetnici stanaka nisu skloni korištenju mirenja jer se boje da će protivna stranka tu ponudu protumačiti kao znak slabosti njihove stranke, ili jednostavno, odvjetnici se boje da će time izgubiti dio prihoda, osim toga, neke stranke su sklonije crno-bijelom rješenju njihova spora (tzv. *black-and-white solution*).⁶ Tomu treba pribrojati i sistemske poteškoće koje prate pojedine modele mirnog rješavanja sporova, posebice one modele prema kojima postoji obveza pokretanja postupka mirnog rješavanja spora, bilo prema zakonu ili uputi suda, iako stranke mogu konkretni postupak mirnog rješavanja spora prekinuti u bilo kojem trenutku. Stoga se pokretanje navedenih postupaka mirnog rješavanja sporova (ponekad) svodi na puku formalnost.⁷

Uz sve sistemske poteškoće i otegotne okolnosti koje ga prate, čini se, da je na pragu novi val poticanja mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj. U nastojanju daljnjeg poticanja mirnog rješavanja sporova izvršene su te se planiraju određene intervencije u odredbe Zakona o parničnom postupku,⁸ u prvom redu, odredbe o mirenju pri sudovima.

⁴ O mirenju pri Općinskom građanskom sudu u Zagrebu v. Hučera, T., Mirenje u postupcima pred Općinskim građanskim sudom u Zagrebu, *Pravo u gospodarstvu*, 4/2011., str. 935-945. Za podatke o mirenju pri sudovima, kao i izvansudskom mirenju pri raznim centrima za mirenje, nekadašnjem posredovanju u brakorazvodnom postupku te obvezatnim pregovorima s državnim odvjetnikom u sporovima u kojima je jedna od stranaka država v. i Uzelac, A. *et al.*, Aktualni trendovi mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj: dosezi i ograničenja, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 60(2010), 3, str. 1274-1285., 1292-1298. Za podatke o broju zahtjeva za mirno rješavanje spora te sklopljenim izvansudskim nagodbama pred državnim odvjetništvom (od 2011. do 2015.) v. Izvješće Državnog odvjetništva Republike Hrvatske za 2015. godinu, https://pravosudje.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Pravo%20na%20pristup%20informacijama/Izvjese%20C5%A1%C4%87a/Izvjescje_DORH_2015.pdf (28. 6. 2016.), str. 142-144. Za podatke o broju posredovanja prema Obiteljskom zakonu iz 2003. (Narodne novine RH, 116/03, 17/04, 136/04, 107/07, 57/11, 61/11, 25/13, 5/15 – Rješenje USRH; u daljnjem tekstu: ObZ 03) v. Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi u 2014. godini, http://www.mspm.hr/djelokrug_aktivnosti/socijalna_skrb/statisticka_izvjescja/godisnje_izvjescje_2014 (28. 6. 2016.).

⁵ Usp. Šimac, S., Mirenje – alternativni način rješavanja sporova, *Zbornik Hrvatske udruge za mirenje*, 1/2011., str. 230-231.; Šimac, S., Mirenje i suci, *Zbornik Hrvatske udruge za mirenje*, 1/2011., str. 290.; Uzelac, A., *op. cit.* (bilj. 1), str. 24-27.

⁶ Za raspravu o (ne)korištenju mirenja u europskom kontekstu usp. Verkijk, R., Mandatory Mediation: Informal Injustice?, u: Uzelac, A.; van Rhee, C.H. (ur.), *Public and Private Justice – Dispute Resolution in Modern Societies*, Antwerpen – Oxford: Intersentia, 2007., str. 190-191. O razlozima zbog kojih odvjetnici ne prihvaćaju mirenje kao poželjnu metodu rješavanja sporova v. Šimac, S., Mirenje i odvjetnici, *Zbornik Hrvatske udruge za mirenje*, 1/2011., str. 251-255.

⁷ O tzv. obveznoj medijaciji u europskom kontekstu v. Verkijk, R., *op. cit.* (bilj. 5), str. 200-201. Za podatke o broju zahtjeva za mirno rješavanje spora i sklopljenim izvansudskim nagodbama pred državnim odvjetništvom (od 2011. do 2015.) te o broju posredovanja prema ObZ-u 03, kao hrvatskim modelima obveznog pokretanja postupka mirnog rješavanja spora, v. *supra ad bilj. 3.* citirana izvješća.

⁸ Zakon o parničnom postupku (Službeni list SFRJ, 4/77 – 35/91; Narodne novine RH, 26/91, 53/91, 91/92, 112/99, 88/01 – v. čl. 50. Zakona o arbitraži, 117/03, 88/05 – v. čl. 129. Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, 2/07 – v. Odluku USRH od 20. prosinca 2006., 84/08, 96/08 – v. Odluku USRH od 9. srpnja 2008., 123/08 – ispravak, 57/11, 148/11 – pročišćeni tekst, 25/13, 43/13 – v. Rješenje USRH od 26. ožujka 2013., 89/14 – v. Odluku USRH od 11. srpnja 2014.; u daljnjem tekstu: ZPP).

Nakon što je mirenje bilo uspješno integrirano pri određenim sudovima u sklopu pilot-projekata,⁹ mirenje pri sudovima izmjenama i dopunama iz 2008.¹⁰ našlo je svoje mjesto i u ZPP-u. Početni entuzijazam i prve ocjene rezultata projekata mirenja pri sudovima dovele su naime do općeg uvjerenja u uspjeh ovog modela mirnog rješavanja sporova. U uspjeh je očito bilo uvjereno i Ministarstvo pravosuđa budući da su izmjenama i dopunama ZPP-a iz 2008., kao što je već navedeno, u ZPP unesene odredbe o mirenju pri sudovima čime se potvrdila praksa angažiranja sudaca izmiritelja iz pilot-projekata te sudsko mirenje općenito prihvatilo kao institucionalna mogućnost na svim parničnim sudovima tijekom cijelog postupka, pa i u stadiju pravnih lijekova.¹¹

Unatoč početnim pozitivnim rezultatima pilot-projekata te daljnjim nastojanjima Ministarstva pravosuđa kroz prepoznavanje sudskog mirenja kao institucionalne mogućnosti na svim parničnim sudovima, broj zahtjeva za mirenje pri sudovima znatno je smanjen.¹² Stoga je Ministarstvo pravosuđa nastojalo te nastoji dalje poticati mirenje pri sudovima, i to kroz zakonodavne izmjene. Tako je Novelom ZPP-a iz 2013. godine¹³ strankama pružena mogućnosti da u postupku mirenja pri sudu izaberu izmiritelja koji nije sudac (čl. 186.d st. 3. ZPP) te da stranke tijekom prvostupanjskog i drugostupanjskog postupka suglasno zatraže od suda zastoj postupka radi pokušaja mirnog rješenja spora, bez obzira na to provodi li se mirenje pri sudu ili izvan suda (čl. 186.g ZPP).

Očito je da niti izmjene i dopune odredaba ZPP-a o mirenju pri sudovima iz 2013. godine nisu dale željene rezultate budući da su na pragu nove intervencije u odredbe ZPP-a (2016).¹⁴ Glavne tendencije najavljenih zakonodavnih promjena u području mirnog rješavanja sporova očituju se u daljnjem jačanju mirenja pri sudovima kroz odredbe o ovlastima raspravnog suca da upućuje stranke na mirenje pri sudovima, poticanju stranaka na korištenje medijacijskog foruma i nakon što su pokrenule sudski postupak, pa i nakon njegova okončanju u stadiju pravnih lijekova, među ostalim, uvođenjem

⁹ O prvim pilot-projektima iz 2006. i 2007. pri Trgovačkom sudu u Zagrebu, 8 općinskih sudova u Republici Hrvatskoj te Visokom trgovačkom sudu Republike Hrvatske v. u: Uzelac, A., *op. cit.* (bilj. 3), str. 1270-1273. Poticaj na mirno rješavanje sporova pri sudovima pokušavao se ostvariti i danom otvorenih vrata te tjednom sudskih nagodbi na trgovačkim sudovima, a koji projekt je započeo 2007. V. http://www.vtsrh.hr/index.php?page=straightness&article_id=61&lang=hr (15. 7. 2016.).

¹⁰ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2008. (Narodne novine RH, 84/08; u daljnjem tekstu: ZIDZPP 08, Novela ZPP-a iz 2008.).

¹¹ V. obrazloženje uz čl. 20. Konačnog prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2008., lipanj 2008., str. 40. (<http://www.sabor.hr/Default.aspx?art=22765> (15. 7. 2016.)).

¹² Duka, R., Opći pregled izmjena i dopuna Zakona o parničnom postupku iz 2013. s osvrtom na prijelazni i završni režim, u: Nova organizacija parničnog sudovanja – Novi rokovi postupanja i obveze odvjetnika, pravnika u gospodarstvu i sudaca, Zagreb: Organizator, 2013., str. 11.; v. i Bilić, V., Novosti u mirnom rješavanju sporova prije pokretanja i tijekom parničnog postupka, u: Nova organizacija parničnog sudovanja – Novi rokovi postupanja i obveze odvjetnika, pravnika u gospodarstvu i sudaca, Zagreb: Organizator, 2013., str. 34.

¹³ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2013. (Narodne novine RH, 25/13; u daljnjem tekstu: ZIDZPP 13, Novela ZPP-a iz 2013.).

¹⁴ U tijeku pisanja ovoga rada objavljen je Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (2016) u kojem su predviđene daljnje izmjene i dopune odredaba o mirenju pri sudovima (<https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=3184> (28. 6. 2016.)) (u daljnjem tekstu: NP ZIDZPP 16). Odredbe članka NP ZIDZPP-a 16 u radu će se označavati s „pred. čl.“.

elemenata (imovinskog) pritiska na stranke kroz odredbe o konačnom snošenju troškova sudskog postupka, većem discipliniranju stranaka kroz izmjenu pravila o zastoju sudskog postupka radi pokušaja mirnog rješavanja spora, i to predlaganjem skraćivanja roka na koji sud zastaje sa sudskim postupkom i uvođenjem pravila o presumiranom povlačenju tužbe ako se ne predloži nastavak sudskog postupka nakon proteka roka na koji je sud zasta s postupkom te u (ponovnoj) izmjeni kriterija prema kojem se određuje tko može biti izmiritelj u postupku mirenja pri sudovima.

Svrha je rada analizirati te evaluirati predložene zakonodavne intervencije (NP ZIDZPP 16) u području mirnog rješavanja sporova. Nakon uvoda, slijedi dio koji sadrži analizu kriterija prema kojem se određuje izmiritelj u postupku mirenja pri sudu (v. *infra ad 2*). Potom se raspravlja o pokretanju postupka mirnog rješavanja sporova, posebice mirenja pri sudu, za vrijeme trajanja sudskog postupka te ulogi koju u poticanju mirnog rješavanja sporova ima raspravni sudac, kao i odredbe o konačnom snošenju troškova sudskog postupka (v. *infra ad 3*). Nadalje, određuju se pravila postupka (v. *infra ad 4*) te analiziraju načini dovršetka mirenja pri sudovima (v. *infra ad 5*). Raspravlja se o zastoju sudskog postupka radi pokušaja mirnog rješavanja sporova te o procesnopравnim posljedicama proteka roka koji je određen za zastoj sudskog postupka (v. *infra ad 6*). U zaključnom dijelu rada sadržana je evaluacija aktualnih trendova na području mirnog rješavanja sporova (v. *infra ad 7*).

Pod pojmom mirnog rješavanja sporova u radu se podrazumijevaju sve metode čiji je cilj da stranke bez potrebe za meritornom odlukom nadležnog suda u sporu dođu do njegova rješenja; u prvom redu mirenje (medijacija)¹⁵ kao postupak u kojem stranke u sporu nastoje sporazumno riješiti spor uz pomoć treće, neutralne osobe (izmiritelja) koji strankama pomaže postići nagodbu, bez ovlasti da im nametne obvezujuće rješenje (usp. čl. 3. Zakona o mirenju¹⁶).

2. OD SUCA IZMIRITELJA PREKO IZMIRITELJA DO SUCA IZMIRITELJA I SUDSKOG SAVJETNIKA

Postupak mirenja pred sudom, nakon ZIDZPP-a 13, vodi izmiritelj određen s liste izmiritelja koju utvrđuje predsjednik suda (čl. 186.d st. 3. ZPP). ZPP izvorno je određivao da postupak mirenja pred sudom vodi sudac izmiritelj s liste sudaca izmiritelja koju je utvrđivao predsjednik suda godišnjim rasporedom poslova (prij. čl. 186.d st. 3. ZPP).

Jedna od intencija Novele ZPP-a iz 2013. bila je širenje kruga izmiritelja pri sudovima otvaranjem mogućnosti da izmiritelj ne bude samo sudac izmiritelj suda u kojem se odvija parnica odnosno pokušaj mirnog rješenja spora, a sve u cilju – kako stoji u Obrazloženju

¹⁵ U radu će se mirenje i medijacija, kao i izmiritelj i medijator, upotrebljavati kao sinonimi. O terminološkim napomenama uz pojmove „mirenje“, „posredovanje“, „koncilijacija“ te „medijacija“ v. Uzelac, A., Zakon o mirenju – komentarske bilješke, u: Uzelac, A. *et al.*, Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima, Zagreb: TIM press, 2004., str. 62-63.; Triva, S.; Dika, M., Građansko parnično procesno pravo, 7. izd., Zagreb: Narodne novine, 2004., str. 924.

¹⁶ Zakon o mirenju iz 2011. (Narodne novine RH, 18/11; u daljnjem tekstu: ZM).

Novele ZPP-a iz 2013. – poticanja alternativnog rješavanja sporova.¹⁷ Sukladno tome do izmjena je došlo i u pogledu određivanja kruga izmiritelja u (višim) sudovima koji su nadležni za odlučivanje o pravnom lijeku (čl. 186.e st. 1. ZPP).

Iz odredbe čl. 186.d st. 3. ZPP-a proizlazi da je za određivanje izmiritelja odlučno da se on nalazi na listi izmiritelja koju utvrđuje predsjednik suda. Nadalje, iz citirane odredbe proizlazi i da u konkretnom postupku mirenja pri sudu ne bi mogla sudjelovati kao izmiritelj osoba koja nije na listi izmiritelja suda u kojem se provodi postupak mirenja. ZPP, međutim, ne određuje kvalifikacije te uvjete stručne osposobljenosti osobe da bude izmiritelj u postupku mirenja pri sudu. Osim sudaca, tu bi se mogli naći umirovljeni suci, sudski savjetnici, odvjetnici, državni odvjetnici odnosno zamjenici državnih odvjetnika, drugi pravnici, uključujući i sveučilišne nastavnike, ali i osobe koje nemaju pravne kvalifikacije. ZPP-om nije propisano niti trebaju li osobe – kako bi se našla na listi izmiritelja konkretnog suda – imati kakvu obuku za izmiritelje.¹⁸ Upravo pitanje edukacije i daljnjeg usavršavanja (sudaca) izmiritelja ističe se kao jedan od problema u razvoju medijacijske prakse te mirenja pri sudovima.¹⁹ Paralelno, prisutna je tendencija profesionalizacije drugih modela mirnog rješavanja sporova kroz propisivanje uvjeta stručne osposobljenosti, dužnost daljnjeg usavršavanja te uvođenje odgovarajućih registra.

U provedbi ZM-a donesen je Pravilnik o registru izmiritelja i standardima za akreditiranje institucija za mirenje i izmiritelja²⁰ kojim je propisan način vođenja registra izmiritelja te uvjeti za upis u registar (čl. 25. ZM, čl. 1. Pravilnika o registru izmiritelja).²¹ Upis u Registar izmiritelja je dobrovoljan (čl. 3. st. 2. Pravilnika o registru izmiritelja), a provodi se na temelju rješenja o upisu u Registar, nakon podnošenja zahtjeva za upis i dostave potrebnih dokumenata prema odredbama Pravilnika (čl. 3. st. 1. Pravilnika o

¹⁷ Obrazloženje Konačnog prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2013., veljača 2013., <http://www.sabor.hr/Default.aspx?art=52698>, str. 22., 35. (15. 7. 2016.).

¹⁸ Pravilnik o postupanju u postupku mirenja pred Visokim trgovačkim sudom Republike Hrvatske od 1. 10. 2008. (<http://vtsrh.hr/index.php?page=conciliation&lang=hr> (19. 7. 2016.); u daljnjem tekstu: Pravilnik o postupanju u postupku mirenja pred VTS RH) propisuje da izmiritelji mogu biti samo suci koji imaju završenu najmanje osnovnu izmiriteljsku izobrazbu (čl. 11. t. 6. Pravilnika o postupanju u postupku mirenja pred VTS RH). Pravilnik o postupanju u postupku mirenja pred Trgovačkim sudom u Zagrebu od 1. 5. 2008. (<http://sudovi.pravosudje.hr/tspz/img/File/pravilnik2pdf.pdf> (19. 7. 2016.); u daljnjem tekstu: Pravilnik o postupanju u postupku mirenja pred TSPA), koji je bio donesen i stupio na snagu prije Novele ZPP-a iz 2008. koja je bila za izmiritelje odredila samo suce, zanimljivo je određivao da na Listi izmiritelja mogu biti samo osobe koje uživaju profesionalnu i društvenu reputaciju i samo one koje imaju završenu najmanje osnovnu izmiriteljsku izobrazbu (čl. 10. t. 4. Pravilnika o postupanju u postupku mirenja pred TSPA).

¹⁹ Edukacije omogućene većem broju sudaca Općinskog građanskog suda u Zagrebu, ranije Općinskog suda u Zagrebu, vezane uz postupak mirenja, i to edukacije kako za suce uputitelje tako i za suce izmiritelje, bile su 2006., a za postojeće suce izmiritelje, tek 2010. godine. Treba uzeti u obzir i podatak da Općinski građanski sud u Zagrebu je sud s najvećim brojem sudaca izmiritelja u Hrvatskoj. Hučera, T., *op. cit.* (bilj. 3), str. 943-944.

²⁰ Pravilnik o registru izmiritelja i standardima za akreditiranje institucija za mirenje i izmiritelja (Narodne novine RH, 59/11; u daljnjem tekstu: Pravilnik o registru izmiritelja).

²¹ Registar izmiritelja vodi Ministarstvo pravosuđa (čl. 2. st. 1. Pravilnika o registru izmiritelja) u elektroničkom obliku (čl. 2. st. 4. Pravilnika o registru izmiritelja). Registar izmiritelja v. na: <https://pravosudje.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Pravo%20na%20pristup%20informacijama/Registar%20izmiritelja.pdf> (16. 7. 2016.).

registru izmiritelja). Registrirati se može izmiritelj koji je stekao certifikat od akreditirane institucije na temelju osnovne obuke za izmiritelja (čl. 9. st. 1. Pravilnika o registru izmiritelja), a kojim se dokazuje da je subjekt upisa prošao osnovnu obuku za izmiritelja u trajanju od najmanje četrdeset sati (čl. 9. st. 2. Pravilnika o registru izmiritelja). Nadalje, Pravilnik određuje da se samo izmiritelj koji je stekao certifikat i upisao se u Registar predstavlja u pravnom prometu kao registrirani izmiritelj (čl. 9. st. 4. Pravilnika o registru izmiritelja). Registrirani izmiritelj dužan je svake dvije godine, računajući od datuma upisa u Registar, dostaviti certifikat akreditirane institucije za mirenje o provedenoj dopunskoj obuci u skladu s Pravilnikom (čl. 7. st. 1. Pravilnika o registru izmiritelja), u protivnom Ministarstvo pravosuđa donijet će rješenje o brisanju iz Registra po službenoj dužnosti (čl. 8. Pravilnika o registru izmiritelja). Certifikatom o dopunskoj obuci dokazuje se da je subjekt upisa prošao dodatnu obuku u trajanju od najmanje dvadeset sati (čl. 9. st. 3. Pravilnika o registru izmiritelja).

Relativno je novijeg datuma ustrojavanje Registra obiteljskih medijatora. Prema ObZ-u 15, obiteljski medijator je nepristrana i posebno educirana osoba koja je upisana u registar obiteljskih medijatora (čl. 331. st. 2. ObZ 15). Pritom je ObZ-om 15 propisan sadržaj edukacije te kontinuiranog usavršavanja obiteljskih medijatora (v. čl. 342. ObZ 15). Prema Pravilniku o obiteljskoj medijaciji,²² u Registar obiteljskih medijatora²³ može se upisati osoba koja ima završen poslijediplomski sveučilišni specijalistički studij iz obiteljske medijacije (čl. 2. st. 3. Pravilnika o obiteljskoj medijaciji). Iznimno, u Registar obiteljskih medijatora najkasnije do 1. siječnja 2018. godine može se upisati osoba koja kumulativno ispunjava sljedeće uvjete: (1.) ima završen preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij prava, socijalnog rada, psihologije, pedagogije, socijalne pedagogije ili edukacijske rehabilitacije; (2) ima najmanje dvije godine radnog iskustva u struci u stručnom radu s djecom, mladima i obitelji; (3) polaznik je poslijediplomskog sveučilišnog specijalističkog studija iz obiteljske medijacije s izvršenim svim nastavnim i praktičnim obvezama u prva tri semestra studija ili ima završenu edukaciju u trajanju od najmanje 40 nastavnih sati koja obuhvaća poznavanje načela medijacije i njezina tijeka, tehnike pregovaranja i komunikacije, poznavanje dinamike obiteljskih odnosa i faza razvoja djeteta, poznavanje Obiteljskog zakona, a posebice prava djeteta te praktične vježbe, simulaciju i superviziju postupka (čl. 342. st. 1. ObZ 15) (čl. 2. st. 4. Pravilnika o obiteljskoj medijaciji). Obiteljskog medijatora koji je upisan u Registar obiteljskih medijatora bez završenog poslijediplomskog sveučilišni specijalistički studij iz obiteljske medijacije (čl. 2. st. 4. Pravilnika o obiteljskoj medijaciji) ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi će po službenoj dužnosti izbrisati iz Registra ako do 1. siječnja 2018. godine ne dostavi dokaze da je završio taj studij (čl. 2. st. 5. Pravilnika o obiteljskoj medijaciji). Uz uvjete stručne osposobljenosti za upis

²² Pravilnik o obiteljskoj medijaciji (Narodne novine RH, 123/15, 132/15; u daljnjem tekstu: Pravilnik o obiteljskoj medijaciji).

²³ Registar obiteljskih medijatora objavljuje se na mrežnim stranicama ministarstva nadležnog za poslove socijalne skrbi (čl. 10. st. 2. Pravilnika o obiteljskoj medijaciji). V. http://www.mspm.hr/obiteljski_medijatori (11. 7. 2016.).

u Registar obiteljskih medijatora, Pravilnik o obiteljskoj medijaciji propisuje obvezu medijatora da se kontinuirano stručno usavršava u organizaciji ministarstva nadležnog za poslove socijalne skrbi (čl. 2. st. 6. Pravilnika o obiteljskoj medijaciji).

Aktualna tendencija profesionalizacije mirnog rješavanja sporova vezana je dakle uz pojedine modele takvog načina rješavanja sporova. Uzimajući u obzir uvjete stručne osposobljenosti za upis u odgovarajuće registre, može se konstatirati da ta tendencija osim što nije opća nije niti dosljedna.

U vrijeme donošenja ZIDZPP-a 13 te širenja kruga izmiritelja pri sudovima otvorile su se rasprave oko mogućnosti da izmiritelji koji nisu suci uopće sudjeluju u postizanju nagodbe u postupku mirenja pred sudom, a koja ima značaj sudske nagodbe (čl. 186.d st. 4. ZPP).²⁴ Neovisno o raspravama koje su se vodile u vrijeme donošenja ZIDZPP-a 13 oko prikladnosti izmiritelja koji nisu suci da sudjeluju u postupku mirenja pri sudovima, činjenica je da se i danas na listama izmiritelja koje se vode pri pojedinim sudovima nalaze (gotovo bez iznimke) suci.²⁵

U pogledu određivanja izmiritelja u postupku mirenja pred sudom, NP ZIDZPP-om 16 propisuje se ponovno vraćanje na uređenje koje je postojalo prije Novele ZPP-a iz 2013., s tom razlikom da se uz suce sada izriječno navode i sudski savjetnici. Prema čl. 25. NP ZIDZPP-a 16, postupak mirenja pred sudom vodi sudac izmiritelj ili sudski savjetnik određen s liste izmiritelj koju utvrđuje predsjednik suda (pred. čl. 186.d st. 5. ZPP). Međutim, iz odredbe čl. 26. NP ZIDZPP-a proizlazilo bi, čini se, da se na listama izmiritelja (viših) sudova nadležnih za odlučivanje o pravnom lijeku mogu naći samo suci izmiritelji (pred. čl. 186.e st. 1. ZPP).²⁶

Mogućnost da sudski savjetnici sudjeluju u postupku mirenja kao izmiritelji nije novost. Naime njihovu mogućnost sudjelovanja u postupku mirenja pri sudovima propisivali su pravilnici o postupanju sudova u postupku mirenja pri određenim sudovima koji su bili doneseni prije stupanja na snagu ZIDZPP-a 08, kojim je za izmiritelja bio određen (samo) sudac s liste sudaca izmiritelja koju je utvrđivao predsjednik suda godišnjim rasporedom

²⁴ Za rasprave v. u: Bilić, V., *op. cit.* (bilj. 11), str. 34-35. O nagodbi postignutoj u postupku mirenja pri sudu v. *infra ad 5.*

²⁵ Za izmiritelje pri Općinskom građanskom sudu u Zagrebu gdje je mirenje pri sudovima bilo entuzijastički prihvaćeno v. <http://sudovi.pravosudje.hr/ogszg/index.php?linkID=313>; za izmiritelje pri Općinskom sudu u Rijeci v. <http://sudovi.pravosudje.hr/osri/img/File/OS%20Rijeka/5Su-1399.15.pdf>; za izmiritelje pri Općinskom sudu u Osijeku v. <http://sudovi.pravosudje.hr/osos/index.php?linkID=26>; za izmiritelje pri Općinskom sudu u Slavanskom Brodu v. <http://sudovi.pravosudje.hr/OSSB/index.php?linkID=43>; za izmiritelje pri Trgovačkom sudu u Rijeci v. <http://sudovi.pravosudje.hr/tsri/index.php?linkID=26>; za izmiritelje pri Trgovačkom sudu u Pazinu v. <http://sudovi.pravosudje.hr/tspz/index.php?linkID=30&type=L>; za izmiritelje pri Trgovačkom sudu u Osijeku v. <http://sudovi.pravosudje.hr/tsos/index.php?linkID=21>; za izmiritelje pri Trgovačkom sudu u Varaždinu v. <http://sudovi.pravosudje.hr/tsvz/index.php?linkID=17>; za izmiritelje pri Visokom trgovačkom sudu Republike Hrvatske v. <http://vtsrh.hr/index.php?page=organization&lang=hr>. Na listi izmiritelja Općinskog suda u Bjelovaru, osim sudaca toga suda (2), nalaze se i dva zamjenika općinskog državnog odvjetnika v. <http://sudovi.pravosudje.hr/osbj/index.php?linkID=10>; na listi Općinskog suda u Varaždinu, osim sudaca toga suda (6), nalaze se i dva odvjetnika v. <http://sudovi.pravosudje.hr/osvz/index.php?linkID=34> (posjećeno 16. 7. 2016.).

²⁶ Predložena odredba čl. 186.e st. 1. ZPP-a (čl. 26. NP ZIDZPP 16) glasi: „Stranke mogu nakon podnošenja redovnog pravnog lijeka suglasno podnijeti prijedlog za rješavanje spora u postupku mirenja pred sucem izmiriteljem suda nadležnog za odlučivanje o pravnom lijeku.“ (podcrtala SAK).

poslova (prij. čl. 186.d st. 3. ZPP).²⁷ Tomu treba pridodati i okolnost da prema važećem uređenju, nakon ZIDZPP-a 13, sudski savjetnici mogu biti izmiritelji pri sudovima, kao i da su sudski savjetnici na pojedinim sudovima uključeni u medijacijske postupke pri sudovima na način da su imenovani kao povjerenici za mirenje tih sudova.²⁸ Propisivanje mogućnosti da i sudski savjetnici, osim sudaca, budu na listi izmiritelja otvara određena načelno teorijska, ali i implementacijsko-praktična pitanja oko nagodbe koja je postignuta u postupku mirenja provedenom u sudu pred izmiriteljem – sudskim savjetnikom, a o čemu će biti riječi *infra ad 5*.

Rad sudaca izmiritelja – različito od drugih izmiritelja – u predmetima mirenja vrednuje se sukladno Okvirnim mjerilima za rad sudaca.²⁹ Time je rad sudaca u predmetima mirenja postao dijelom opisa poslova sudaca koji ga provode, a mirenje dio usluga koje pružaju određeni sudovi. Uz načelno pitanje opravdanosti vrednovanja rada sudaca izmiritelja u predmetima mirenja, kao u slučajevima suđenja, sukladno Okvirnim mjerilima za rad sudaca, kriteriji za vrednovanje rada sudaca u predmetima mirenja otvaraju određena daljnja pitanja. Sudski poslovnik³⁰ određuje da se u upisnik Mir³¹ upisuju oni predmeti mirenja u kojima se započinje postupak mirenja na temelju suglasnosti stranaka (čl. 216. Sudskog poslovnika), dok se prema Okvirnim mjerilima za rad sudaca suda vrednuje rad u predmetima mirenja samo ako se mirenje uspješno završi. Iz citiranih odredaba Sudskog poslovnika i Okvirnih mjerila za rad sudaca proizlazilo bi da se rad sudaca izmiritelja u predmetima mirenja ne vrednuje kao dio norme sudačkoga rada onda kad se mirenje ne završi uspješno, neovisno o tome što se predmet upisuje u upisnik Mir.

Treba primijetiti da u Okvirnim mjerilima za rad sudaca kod županijskih sudova nije naveden rad suca u predmetima mirenja kao dio opisa poslova sudaca koji se vrednuje suda koji ga provodi. S druge strane, Sudski poslovnik propisuje da i županijski sudovi vode upisnike Mir (čl. 188. Sudskog poslovnika), a iz čega bi i proizlazila mogućnost da i ti sudovi nude mirenje kao dio svojih usluga (v. i čl. 186.e st. 1. ZPP). Stoga bi trebalo

²⁷ V. čl. 10. t. 1. Pravilnika o postupanju u postupku mirenja pred TSPA.

²⁸ V. za Trgovački sud u Osijeku: <http://sudovi.pravosudje.hr/tsos/index.php?linkID=21>; za Trgovački sud u Varaždinu: <http://sudovi.pravosudje.hr/tsvz/index.php?linkID=17>; za Općinski sud u Slavonskom Brodu: <http://sudovi.pravosudje.hr/OSSB/index.php?linkID=43>; za Općinski sud u Varaždinu: <http://sudovi.pravosudje.hr/osvz/index.php?linkID=34> (16. 7. 2016.). Pravilnici o postupanju u postupku mirenja pred određenim sudovima sadrže odredbe o povjereniku za mirenje. Tako Pravilnik o postupanju u postupku mirenja pred TSPA određuje da je povjerenik za mirenje u pravilu sudski savjetnik ovog suda (čl. 1. t. 8. Pravilnika). Pravilnik određuje i opseg poslova povjerenika za mirenje. Povjerenik za mirenje zadužen je za provedbu postupaka mirenja u svim njegovim segmentima, a posebice za usmene i pisane kontakte sa strankama i izmiriteljima (čl. 1. t. 6. Pravilnika). Osim toga, povjerenik za mirenje izravno upravlja i nadzire rad tajnika službe za mirenje i rad drugih službenika koji obavljaju poslove u službi (čl. 1. t. 7. Pravilnika). Isto određuje i Pravilnik o postupanju u postupku mirenja pred VTS RH (v. čl. 1. t. 6., 7. i 8. Pravilnika o postupanju u postupku mirenja pred VTS RH).

²⁹ Okvirna mjerila za rad sudaca od 28. 12. 2012.; Izmjena okvirnih mjerila za rad sudaca od 21. 6. 2013.; <https://pravosudje.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Pravo%20na%20pristup%20informacijama/Zakoni%20i%20ostali%20propisi/Okvirna%20mjerila%20za%20rad%20sudaca.pdf> (19. 7. 2016.) (u daljnjem tekstu: Okvirna mjerila za rad sudaca).

³⁰ Sudski poslovnik (Narodne novine RH, 37/14, 49/14, 8/15, 35/15, 123/15; u daljnjem tekstu: Sudski poslovnik).

³¹ Predmeti mirenja pri sudu označavaju se sa oznakom Mir (v. čl. 187., čl. 188., čl. 191., čl. 192. Sudskog poslovnika).

vrednovati i rad sudaca izmiritelja pri županijskim sudovima, analogno kao što je to propisano Okvirnim mjerilima za rad sudaca za suce Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske.

Upitno je i kako će se vrednovati rad raspravnog suca te suca izmiritelja u slučaju kad se predmet na suglasni prijedlog stranaka iz parnice uputi u postupak mirenja, a mirenje se uspješno okonča zaključenjem sudske nagodbe. Tada se taj predmet pod oznakom Mir računa u sudačku normu sucu koji je vodio predmet mirenja sukladno Okvirnim mjerilima za rad sudaca. Pritom bi trebalo zauzeti negativan stav prema mogućnosti da i (raspravnom) sucu od kojeg je predmet upućen u postupak mirenja predmet završen sudskom nagodbom ulazi u normu. To bi posebice bilo aktualno kad bi mirenje pri sudu provodio izmiritelj koji nije sudac, a što je predviđeno Novelom ZPP-a iz 2013., odnosno sudski savjetnik ako rješenje iz NP ZIDZPP-a 16 stupi na snagu.³²

ZPP određuje izmiriteljski inkompatibilitet. Nakon ZIDZPP-a 13, ako mirenje ne uspije izmiritelj koji je sudac toga suda ne smije sudjelovati u donošenju odluke o pravnom lijeku u toj pravnoj stvari (čl. 186.e st. 2. ZPP). Treba uzeti, iako to ZPP izrijeком ne propisuje, da to također vrijedi i za izmiritelja koji je sudac suda u kojem se provodi prvostupanjski postupak ako mirenje u tom postupku ne uspije (*arg. ex* čl. 186.e st. 3. ZPP; čl. 16. st. 1. ZM³³). NP ZIDZPP-om 16 (čl. 25., čl. 26.) izrijeком je određeno da izmiritelj ne može sudjelovati u postupku mirenja u parničnom predmetu koji mu je dodijeljen (pred. čl. 186.d st. 6. ZPP), odnosno da izmiritelj ne može sudjelovati u postupku mirenja u parničnom predmetu koji mu je dodijeljen radi odlučivanja o pravnom lijeku (pred. čl. 186.e st. 2. ZPP). Ako se postupak mirenja dovrši bez sklapanja nagodbe, izmiritelj ne smije sudjelovati u tom sporu u bilo kojem svojstvu (pred. čl. 186.d st. 7., pred. čl. 186.e st. 3. ZPP).

3. POKRETANJE POSTUPKA MIRENJA

Sud može tijekom cijeloga parničnog postupka strankama predložiti da spor riješe u postupku mirenja pri sudu ili izvan suda (čl. 186.d st. 1. ZPP).³⁴ Stranke mogu i nakon podnošenja pravnog lijeka suglasno podnijeti prijedlog za postupak mirenja pred izmiriteljem suda nadležnog za odlučivanje o pravnom lijeku (čl. 186.e st. 1. ZPP).

³² O nagodbi zaključenoj u postupku mirenja pri sudu v. *infra ad* 5.

³³ Ako se stranke nisu drugačije sporazumjele, izmiritelj ne može biti sudac ili arbitar u sporu koji je bio ili jest predmet postupka mirenja, ili u nekom drugom sporu koji je proizašao iz toga pravnog odnosa ili je u vezi s njim (čl. 16. st. 1. ZM).

³⁴ Odredba čl. 186.d st. 1. ZPP-a izmijenjena je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2011. (Narodne novine RH, 57/11; u daljnjem tekstu: ZIDZPP 11, Novela ZPP-a iz 2011.). Prije ZIDZPP-a 11 odredba je glasila: „Sud može tijekom cijeloga parničnog postupka strankama predložiti da spor riješe u postupku mirenja pri sudu.“ ZIDZPP-om 11 u odredbu čl. 186.d st. 1. ZPP-a dodano je „ili izvan suda“ u cilju, kako se navodi u Obrazloženju Konačnog prijedloga ZIDZPP-a 11, poticanja izvansudskih postupaka mirenja kao alternativnog načina rješavanja sporova u kojem „stranke mogu samostalno iznaći rješenje koje će biti prihvatljivo za sve strane, uz istovremeno rasterećenje suda“. Obrazloženje uz čl. 12. Konačnog prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2011., travanj 2011., <http://www.sabor.hr/Default.aspx?art=39104>, str. 20. (18. 7. 2016.).

Iz citiranih odredaba čl. 186.d st. 1. te čl. 186.e st. 1. ZPP-a proizlazi da je postupak mirenja pred sudom moguć samo ako je u konkretnom sporu parnica već aktualna. Nadalje, on bi bio moguć i nakon zaključenja glavne rasprave u prvostupanjskom postupku (*arg. ex* čl. 186.d st. 1. ZPP), pa i nakon donošenja prvostupanjske odluke, ali treba uzeti, samo ako je podnesena žalba protiv te odluke (*arg. ex*: čl. 186.d st. 1. u vezi s čl. 186.e st. 1. ZPP). Pritom bi mirenje tijekom drugostupanjskog postupka bilo moguće sve dok drugostupanjski sud ne donese odluku u povodu žalbe (*arg. ex*: čl. 186.d st. 1. u vezi s čl. 186.e st. 1. ZPP). S druge strane, stranke bi mogle svoj spor riješiti mirenjem izvan suda neovisno o tome vodi li se o predmetu spora sudski, arbitražni ili drugi postupak (čl. 5. ZM).

Budući da je u čl. 186.e st. 1. ZPP-a određeno da stranke mogu i nakon podnošenja pravnog lijeka suglasno podnijeti prijedlog za postupak mirenja pred izmiriteljem suda nadležnog za odlučivanje o pravnom lijeku, a da pritom nije određeno radi li se samo o redovnom ili i o izvanrednom pravnom lijeku, otvara se pitanje mogu li stranke i nakon podnošenja izvanrednog pravnog lijeka podnijeti prijedlog za postupak mirenja. Budući da stranke, nakon ZIDZPP-a 13, mogu tijekom cijelog prvostupanjskog i (samo) drugostupanjskog postupka suglasno zatražiti od suda zastoj postupka radi pokušaja mirnog rješenja spora, treba uzeti da bi postupak mirenja pred sudom bio moguć samo tijekom drugostupanjskog postupka (*arg. ex* čl. 186.g st. 1. ZPP). U tom smislu, NP ZIDZPP-om 16 (čl. 26.) određeno je da stranke mogu (samo) nakon podnošenja redovnog pravnog lijeka suglasno podnijeti prijedlog za rješavanje spora u postupku mirenja pred sućem izmiriteljem suda nadležnog za odlučivanje o pravnom lijeku (pred. čl. 186.e st. 1. ZPP).

Do mirnog rješavanja spora može doći na inicijativu suda ili jedne od stranaka odnosno obje stranke. Sud može tijekom cijeloga parničnog postupka strankama predložiti da spor riješe u postupku mirenja pri sudu ili izvan suda (čl. 186.d st. 1. ZPP). Pritom je ZIDZPP-om 13 kao prikladan trenutak za takvu preporuku suda prepoznato pripremno ročište.³⁵ Tako, nakon ZIDZPP-a 13, sud će tijekom pripremnog ročišta strankama predložiti da spor riješe u postupku mirenja, odnosno upozoriti stranke na mogućnost sudske nagodbe (čl. 288.a st. 1. ZPP).

Iako prema ZPP-u sud „predlaže“ strankama da spor riješe u postupku mirenja, za očekivati je da će stranke takav „prijedlog“ suda i ozbiljno shvatiti. Njegov prijedlog nije obvezatan, ali sama okolnost da takav prijedlog dolazi od suda sadrži u sebi elemente neformalnog pritiska na stranke da ozbiljno razmotre davanje pristanka na sudjelovanje u postupku mirenja. NP ZIDZPP-om 16 otišlo se i korak dalje. Prema čl. 25. NP ZIDZPP-a 16, sud može uvažavajući sve okolnosti, posebno interes stranaka i trećih osoba vezanih uz stranke te trajnost njihovih odnosa i upućenost jednih na druge, na ročištu uputiti

³⁵ ZIDZPP-om 13 izvršena je reorganizacija redovnog prvostupanjskog postupka na način na koji je to bilo ZIDZPP-om 08 učinjeno u postupku u sporovima male vrijednosti (prij. čl. 461.a – čl. 461.m ZPP). Prvostupanjski redovni postupak sastoji se od pripremanja glavne rasprave odnosno prethodnog postupka te glavne rasprave (v. čl. 277. st. 2. ZPP). Pripremno ročište postalo je pritom obvezatni podstadij prethodnog postupka odnosno pripremanja glavne rasprave (čl. 277. st. 2. ZPP).

stranke da u roku od osam dana pokrenu postupak mirenja pri sudu (pred. čl. 186.d st. 1. ZPP). Rješenje kojim sud upućuje stranke na rješavanje spora u postupku mirenja smatra se rješenjem o upravljanju postupkom (pred. čl. 186.d st. 2. ZPP). Tomu treba pridodati i odredbu čl. 19. NP ZIDZPP-a 16, prema kojoj cijeneći postupanje jedne ili druge stranke u korist ili protiv pokušaja mirnog rješenja spora u parnici, sud može u cijelosti ili djelomično umanjiti ili uvećati dio troškova koje bi trebalo naknaditi drugoj stranci uz primjenu ostalih odredbi ove Glave Zakona (Glava dvanaesta: Troškovi postupka), a može odrediti i da svaka stranka snosi svoje troškove (pred. čl. 159. st. 3. ZPP).

„Uputa“ suda o kojoj govori NP ZIDZPP 16 je zapravo „nalog“ suda za pokušaj mirnog rješenja spora. Pritom NP ZIDZPP 16 ne predviđa obvezatnu shemu mirenja, već hoće li do postupka mirenja uz sudjelovanje stranaka i doći, zavisi od pristanka stranaka. Međutim, okolnost da jedna ili obje stranke nisu pristale na pokretanje postupka mirenja na koji ih je sud uputio, može utjecati na odluku suda o konačnom snošenju troškova sudskog postupka (čl. 19. NP ZIDZPP 16).

Budući da se rješenje kojim sud upućuje stranke na rješavanje spora u postupku mirenja smatra rješenjem o upravljanju postupkom (pred. čl. 186.d st. 2. ZPP), protiv njega ne bi bila dopuštena žalba, barem ne posebna žalba (*arg. ex:* čl. 278. st. 2., čl. 311. st. 5. ZPP). Uz to, sud ne bi bio vezan za rješenje kojim upućuje stranke na pokretanje postupka mirenja (*arg. ex* čl. 311. st. 4. ZPP), pa bi ga mogao i izmijeniti, a što bi također trebalo cijeliti kod odmjeravanja troškova sudskog postupka u slučaju da stranke nisu pristale na mirenje te pokrenule postupak mirenja pri sudu.

NP ZIDZPP 16 ne određuje u kojem stadiju postupka bi sud treba uputiti stranke na pokretanje postupka mirenja. Međutim, određeno je da bi takvo riješene sud trebao donijeti na „ročištu“ (pred. čl. 186.d st. 1. ZPP). Takvo bi upućivanje imalo smisla svakako na početku sudskog postupka, na pripremnom ročištu (*arg. ex* čl. 288.a st. 1. ZPP). Ono bi bilo moguće, treba uzeti do zaključenja glavne rasprave pred prvostupanjskim sudom (*arg. ex:* pred. čl. 186.d st. 1., pred. čl. 186.e st. 1. ZPP). Međutim, kao što je već navedeno, stranke bi suglasno mogle pokrenuti postupak mirenja pri sudu i nakon zaključenja glavne rasprave u prvostupanjskom postupku (*arg. ex:* čl. 186.d st. 1. (pred. čl. 186.d st. 3.) ZPP), pa i nakon donošenja prvostupajnske odluke, ali treba uzeti, samo ako je podnesena žalba protiv te odluke (*arg. ex:* čl. 186.d st. 1. (pred. čl. 186.d st. 3.) u vezi s (pred) čl. 186.e st. 1. ZPP).

S obzirom na dosadašnju praksu, nije za očekivati da će se razviti suradnja sudova te centara za mirenje, odnosno da će suci predlagati strankama da svoj spor riješe mirenjem izvan suda.³⁶ To je također vidljivo i kroz odredbu čl. 25. NP ZIDZPP-a 16 prema kojoj se mogućnost da sud uputi stranke da u roku osam dana pokrenu postupak mirenja odnosi samo na mirenje pri sudu (pred. čl. 186.d st. 1. ZPP); dakle, sud ne bi mogao uputi stranke na pokretanje postupka mirenja izvan suda (*arg. a contrario ex* pred. čl. 186.d st. 1. ZPP).

Osim inicijative suda, i jedna od stranaka može predložiti postupak mirenja ili obje stranke suglasno (*arg. ex:* čl. 186.d st. 2. (pred. čl. 186.d st. 4. ZPP), (pred.) čl. 186.e st. 1. ZPP). Pravilnici za postupanje u postupku mirenja pojedinih sudova sadrže detaljna

³⁶ Usp. Hučera, T., *op. cit.* (bilj. 3), str. 942.

pravila o pokretanju postupka mirenja pred tim sudovima. Tako Pravilnik o postupanju u postupku mirenja pred VTS RH određuje da sud može predložiti strankama pokretanje postupka mirenja po službenoj dužnosti kada se s obzirom na vrstu predmeta, predmet spora i njihovo držanje u prethodnom tijeku postupka, ocijeni da se radi o predmetu i/ili strankama pogodnim za sudjelovanje u tom postupku. U tom slučaju, sud će pisanim putem pozvati stranke, očitovati se o takvoj mogućnosti, uz pojašnjenje zašto drži da je baš njihov spor pogodan za mirenje. Uz poziv, strankama se, među ostalim, dostavlja i Vodič kroz postupak mirenja pred VTS RH (čl. 4. st. 1. Pravilnika o postupanju u postupku mirenja pred VTS RH). U prijedlogu za pokretanje postupka mirenja, strankama se posebno napominje kako taj prijedlog, kao i njegovo prihvaćanje ili neprihvaćanje ni na jedan način ne prejudicira odluku ovog suda u postupku odlučivanja po žalbi/žalbama (čl. 4. st. 2. Pravilnika o postupanju u postupku mirenja pred VTS RH).

Postupak mirenja može započeti i na temelju pojedinačnog ili zajedničkog prijedloga stranaka. Za takav prijedlog u pogledu njegovog sadržaja ne traži se posebna forma. Po zaprimanju jednostranog prijedloga za mirenje, sud će pozvati drugu stranku da se očituje o prijedlogu u roku ne dužem od 15 dana. Drugoj stranci će se uz poziv dostaviti Vodič kroz postupak mirenja pred VTS RH (čl. 4. st. 3. Pravilnika o postupanju u postupku mirenja pred VTS RH). Postupak mirenja započinje najkasnije u roku 30 dana od dana primitka potvrdnog odgovora obiju stranaka na prijedlog kojim se predlaže pokretanje takvog postupka ili od dostave njihovog suglasnog prijedloga (čl. 4. st. 5. Pravilnika o postupanju u postupku mirenja pred VTS RH).³⁷

4. PRAVILA POSTUPKA MIRENJA PRI SUDOVIMA

Prema ZPP-u, ako stranke suglasno predlože ili prihvate spor riješiti mirnim putem pred sudom, bez odgode će se odrediti ročište radi pokušaja mirenja na koje se pozivaju stranke, njihovi zastupnici i opunomoćenici ukoliko ih imaju (čl. 186.d st. 2. ZPP). Termin „ročište“ nije prikladan prirodni te strukturi medijacijskog postupka. Citiranu odredbu trebalo bi tumačiti na način da će se bez odgode održati zajednički sastanka stranaka, njihovih zastupnika ako ih imaju te izmiritelja. NP ZIDZPP-om 16 stoga je predviđena izmjena odredbe čl. 186.d st. 2. ZPP-a na način da se umjesto termina „ročište“ koristi termin „sastanak“ (čl. 25. NP ZIDZPP 16).³⁸

Osim odredaba o određivanju sastanka, ZPP ne sadrži daljnja pravila postupka mirenja pri sudu. Na postupke mirenja koji se provode u sudovima na odgovarajući način se primjenjuju odredbe zakona koji uređuje postupak mirenja,³⁹ ako ZPP-om nije drugačije određeno (čl. 186.e st. 3. (pred. čl. 186.e st. 4.) ZPP).

³⁷ Slično propisuje i Pravilnik o postupanju u postupku mirenja pred TSPA. Slično se može naći i na stranicama odgovarajući sudova (za Trgovački sud u Zagrebu v. <http://sudovi.pravosudje.hr/tszag/index.php?linkID=19>; za Trgovački sud u Osijeku v. <http://sudovi.pravosudje.hr/tsos/index.php?linkID=36>; za Trgovački sud u Varaždinu v. <http://sudovi.pravosudje.hr/tsvz/index.php?linkID=21>; za Općinski sud u Bjelovaru v. <http://sudovi.pravosudje.hr/osbj/index.php?linkID=10>; za Općinski sud u Varaždinu v. <http://sudovi.pravosudje.hr/osvz/index.php?linkID=34>) (16. 7. 2016.).

³⁸ Osim toga, u NP ZIDZPP-u 16 koristi se termin „punomoćnici“ umjesto „opunomoćenici“.

³⁹ Riječ je o ZM-u.

Pojedini sudovi u kojima je integrirano mirenje donijeli su pravila o postupanju u postupku mirenja koji se vodi pred tim sudovima. Ti pravilnici sadrže detaljne odredbe kako o organizaciji postupka mirenja pri sudu, tako i načelima postupka mirenja, pretpostavkama za početak postupka mirenja, pokretanju postupka mirenja, završetku postupka mirenja, minimalnom sadržaju nagodbe sklopljene u postupku mirenja, pravnim posljedicama ako stranke nisu sklopile nagodbu, mjestu gdje se provodi postupak mirenja, trenutku kada se stranke mogu odlučiti za mirenje, osobama koje sudjeluju u postupku mirenja, listi izmiritelja, suradnji među izmiriteljima, o sporovima koji su najpogodniji za mirenje, o sporovima koji u pravilu nisu pogodni za mirenje, obrascima i brošurama u postupku mirenja, upitnicima u postupku mirenja, ustroju i sadržaju Mir, P (te PŽ) spisa, sadržaju Mir i drugih upisnika, uređenju i opremi dvorane za mirenje te pripremi za početak sastanka u postupku mirenja.⁴⁰

Postupak mirenja pri sudovima je besplatan za stranke. Stranke naravno snose troškove zastupnika odnosno savjetnika, ako su ih imale u postupku mirenja pri sudu. Ako se stranke nisu drugačije sporazumjele, svaka snosi svoje troškove (*arg. ex:* čl. 20. ZM; čl. 159. st. 1. ZPP).

5. DOVRŠETAK POSTUPKA MIRENJA PRI SUDOVIMA

5.1. OPĆENITO

Mirenje u kojem je postignut sporazum o načinu rješavanja spora, dovršava se nagodbom (čl. 186.d st. 4. (pred. čl. 186.d. st. 8. i 9.) ZPP). Osim nagodbom, postupak mirenja pri sudu može se dovršiti i izmiriteljevom odlukom o obustavi postupka, pisanom izjavom stranke ili stranaka o odustajanju od postupka mirenja te protekom roka od 60 dana od početka mirenja (odnosno u drugom roku u skladu sa sporazumom stranaka)⁴¹ (*arg. ex:* čl. 186.e st. 3. (čl. 186.e st. 4.) ZPP u vezi s čl. 12. ZM⁴²).

U nastavku rada bit će riječi o nagodbi kao poželjnom rezultatu postupka mirenja pri sudovima.

5.2. NAGODBA

Prema ZPP-u nakon ZIDZPP-a 13, nagodba sklopljena u postupku mirenja provedenom u sudu ima značaj sudske nagodbe (čl. 186.d st. 4. ZPP). ZPP je izvorno, prije ZIDZPP-a 13, određivao da je nagodba sklopljena pred sucem izmiriteljem sudska nagodba (prij.

⁴⁰ V. *supra ad* bilj. 36.

⁴¹ O zastoju sudskog postupka za vrijeme trajanja postupka mirenja v. *infra ad* 6.

⁴² Mirenje je dovršeno: (1.) ako je jedna stranka uputila drugim strankama i izmiritelju pisanu izjavu o odustajanju od postupka mirenja, osim ako u postupku nakon odustajanja jedne stranke sudjeluju dvije ili više stranaka koje su voljne mirenje nastaviti, (2.) ako su stranke uputile izmiritelju pisanu izjavu o dovršetku postupka, (3.) odlukom izmiritelja da se postupak mirenja obustavlja, donesenom u pravilu nakon što je o tome strankama bila dana mogućnost da se izjasne, a zbog toga što daljnje nastojanje da se postigne mirno rješenje spora više nije svrhovito, (4.) ako se nagodba ne sklopi u roku od 60 dana od početka mirenja, odnosno u drugom roku u skladu sa sporazumom stranaka, (5.) sklapanjem nagodbe (čl. 12. ZM).

čl. 186.d st. 4. ZPP). Razloge za izmjenu citirane odredbe treba tražiti u okolnosti što je ZIDZPP-om 13 krug izmiritelja sa sudaca proširen i na druge osobe. Upravo se širenju kruga izmiritelja i na druge osobe prigovaralo sa stajališta zaključenja nagodbe u postupku mirenja pri sudu.⁴³ Sudačka dužnost povjerava se osobno sucima (čl. 121. st. 1. Ustava Republike Hrvatske⁴⁴). Stoga nagodba zaključena u postupku mirenja pri sudu pred izmiriteljem koji nije sudac ne bi mogla biti sudska nagodba.

Iako je prošlo više od tri godine od donošenja i stupanja na snagu Novele ZPP-a iz 2013., nije i dalje jasno od kakvog je implementacijsko-praktičnog značenja odredba da nagodba sklopljena u postupku mirenja provedenom u sudu ima „značaj sudske nagodbe“ (čl. 186.d st. 4. ZPP). Čini se da niti neće biti jasno implementacijsko-praktično značenje citirane odredbe budući da se pripremaju izmjene i dopune ZPP-a (2016) prema kojima se krug izmiritelja ponovno ograničava na suce, uz jedan izuzetak: sudske savjetnike.

NP ZIDZPP 16 predviđa vraćanje na rješenje koje je postojalo prije Novele ZPP-a iz 2013. Nagodba sklopljena u postupku mirenja provedenom u sudu pred sućem izmiriteljem je sudska nagodba (pred. čl. 186.d st. 8. ZPP). Međutim, NP ZIDZPP 16 određuje da izmiritelj u postupku mirenja pred sudom može biti i sudski savjetnik. Stoga je Nacrtom prijedloga ZPP-a posebno propisana i nagodba sklopljena u postupku mirenja pred izmiriteljem – sudskim savjetnikom koristeći se analognim rješenjima o odlukama koje se donose na temelju prijedloga odnosno nacrta odluke koji je pripremio sudski savjetnik (v. čl. 13. ZPP).

Nagodba sklopljena u postupku mirenja provedenom u sudu pred izmiriteljem – sudskim savjetnikom je sudska nagodba, ako je potpiše sudac (pred. čl. 186.d st. 9. ZPP). Citirana odredba čl. 25. NP ZIDZPP-a 16 o nagodbi koja je postignuta u postupku mirenja provedenom u sudu pred izmiriteljem – sudskim savjetnikom otvara određena teorijska, ali i implementacijsko-praktična pitanja:

(1) budući da je nagodba sklopljena u postupku mirenja provedenom u sudu pred izmiriteljem – sudskim savjetnikom sudska nagodba samo ako je potpiše sudac (pred. čl. 186.d st. 9. ZPP), kakav će značaj imati nagodba ako je sudac odbi potpisati. Analogna primjena odredbe čl. 13. ZPP-a o odluci suca na temelju prijedloga sudskog savjetnika koji je proveo postupka⁴⁵ upućivala bi na zaključak prema kojem sudac koji ne bi prihvatio potpisati sudska nagodbu, mogao bi sam ponovno provesti postupak mirenja. Takav zaključak bi bio kako neprimjeren, tako i apsurdan (uzimajući u obzir karakteristike te načela postupka mirenja). Treba uzeti da bi se u tom slučaju na odgovarajući način

⁴³ V. *supra ad 2*.

⁴⁴ Ustav Republike Hrvatske (Narodne novine RH, 85/10 – pročišćen tekst, 5/14).

⁴⁵ Sudski savjetnici ovlašteni su u prvom stupnju provoditi parnični postupak, ocjenjivati dokaze i utvrđivati činjenice. Na temelju tako provedenog postupka sudski savjetnik podnosi sucu kojeg na to ovlasti predsjednik suda, pisani prijedlog na temelju kojeg sudac donosi odluku. U uvodu odluke navest će se da je odluka donesena na temelju prijedloga sudskog savjetnika (čl. 13. st. 1. ZPP). Ako ne prihvati prijedlog kojeg mu je dao sudski savjetnik, nadležni sudac će sam provesti postupak (čl. 13. st. 2. ZPP).

primjenjivale odredbe čl. 13. ZM-a⁴⁶ (*arg. ex. čl. 186.e st. 3. (pred. čl. 186.e st. 4.) ZPP*);

(2) ako sudac potpiše nagodbu koja je donesena u postupku mirenja u kojem je sudjelovao izmiritelj – sudski savjetnik, znači li to i da sudac koji je potpisao nagodbu time postaje izmiritelj u konkretnom predmetu sa svim pravnim učincima koje taj položaj donosi.⁴⁷ U nedostatku jasne odredbe, čini se, da bi na to pitanje trebalo pozitivno odgovoriti.

Trebalo bi razmisliti o izmjeni rješenja sadržanog u čl. 25. NP ZIDZPP-a 16 o nagodbi postignutoj u postupku mirenja pred izmiriteljem – sudskim savjetnikom na način da se propiše da ako se postupak mirenja pred izmiriteljem – sudskim savjetnikom dovrši sklapanjem nagodbe, stranke na temelju te nagodbe mogu (pred sudom koji je zastao s postupkom) sklopiti sudsku nagodbu. O sporazumu bi stranaka dakle ovisilo hoće li one na temelju postignute nagodbe u postupku mirenja pred izmiriteljem – sudskim savjetnikom sklopiti sudsku nagodbu. U protivnom, one bi raspolagale nagodbom koja bi imala učinke koji su određeni čl. 13. ZM-a. Na takav je način, među ostalim, NP ZIDZPP-a 16 uredio pitanje nagodbe kojom je dovršeno mirenje pred izabranim centrom za mirenje izvan suda.⁴⁸

6. MIRENJE ZA VRIJEME TRAJANJA SUDSKOG POSTUPKA: ZASTOJ POSTUPKA

Novelom ZIDZPP-a 13 unesene su u ZPP odredbe o zastoju postupka na suglasno traženje stranaka radi pokušaja mirnog rješenja spora. Stranke mogu tijekom cijelog prvostupanjskog i drugostupanjskog postupka suglasno zatražiti od suda zastoj postupka radi pokušaja mirnog rješenja spora, bez obzira na način i forum rješavanja (čl. 186.g st. 1. ZPP).

Iz citirane odredbe čl. 186.g st. 1. ZPP-a proizlazi da stranke mogu zatražiti zastoj prvostupanjskog i drugostupanjskog postupka neovisno na koji način mirnim putem imaju namjeru pokušati riješiti spor: mirenjem pri sudu ili izvan suda, pregovorima i sl. Nadalje, potrebno je da stranke suglasno zatraže od suda zastoj postupka; dakle, obje stranke bi trebale izrijekom to tražiti odnosno dati suglasnost. Sud ne bi bio ovlašten u slučaju

⁴⁶ Nagodba sklopljena u postupku mirenja obvezuje stranke koje su ju sklopile. Ako su nagodbom stranke preuzele određene obveze, one su ih dužne pravodobno izvršiti (čl. 13. st. 1. ZM). Nagodba koja je sklopljena u postupku mirenja je ovršna isprava ako je u njoj utvrđena određena obveza na činidbu o kojoj se stranke mogu nagoditi te ako sadrži izjavu obvezanika o neposrednom dopuštenju ovrhe (klauzulu ovršnosti) (čl. 13. st. 2. ZM). Klauzulom ovršnosti obvezanik izričito pristaje da se na temelju nagodbe radi ostvarenja dužne činidbe nakon dospelosti obveze može neposredno provesti prisilna ovrha. Klauzula ovršnosti može biti sadržana i u posebnoj ispravi (čl. 13. st. 3. ZM). Ovrha nagodbe postignute u postupku mirenja će se odbiti: ako sklapanje nagodbe nije dopušteno, ako je nagodba suprotna javnom poretku, ako je sadržaj nagodbe neprovediv ili nemoguć (čl. 13. st. 4. ZM). Stranke se mogu sporazumjeti i da se nagodba sastavi u obliku javnobilježničkog akta, sudske nagodbe ili arbitražnog pravorijeka na temelju nagodbe (čl. 13. st. 5. ZM).

⁴⁷ V. obveze izmiritelja (čl. 8. ZM); povjerljivost (čl. 14. ZM); dopuštenost dokaza (čl. 15. ZM); nespojivost funkcije izmiritelja (čl. 16. ZM); v. i Okvirna mjerila za ocjenu rada sudaca.

⁴⁸ ZPP određuje da ako mirenje pred izabranim centrom za mirenje uspije, stranke će pred sudom koji je stranke uputio na mirenje zaključiti sudsku nagodbu (čl. 186.f st. 3. ZPP), dok je NP ZIDZPP-om 16 (čl. 27.) određeno ako se postupak mirenja pred izabranim centrom za mirenje izvan suda dovrši sklapanjem nagodbe, stranke na temelju te nagodbe mogu pred sudom koji je zastao s postupkom sklopiti sudsku nagodbu (pred. čl. 186.f st. 2. ZPP).

suglasnog traženja stranaka procjenjivati je li zastoj sudskog postupka prikladan, odnosno je li spor prikladan za mirno rješavanje. Iz odredbe čl. 186.g st. 1. ZPP-a proizlazi i da stranke ne mogu suglasno zatražiti zastoj postupka po izvanrednim pravnim lijekovima.⁴⁹

NP ZIDZPP-om 16 (čl. 28.) određeno je da stranke mogu tijekom parničnog postupka suglasno zatražiti od suda zastoj postupka radi pokušaja mirnog rješenja spora, bez obzira na način i forum rješavanja (pred. čl. 186.g st. 1. ZPP). Pritom je upitno predlaže li se izmjena odredbe čl. 186.g st. 1. ZPP-a radi omogućavanja zastoja (i) postupka po izvanrednim pravnim lijekovima radi pokušaja mirnog rješenja spora ili se radi o omašci predlagatelja. NP ZIDZPP-om 16 naime je u odredbi čl. 186.e st. 1. ZPP-a izriječno određeno da stranke mogu nakon podnošenja (samo) redovnog pravnog lijeka suglasno podnijeti prijedlog za rješavanje spora u postupku mirenja pred sucem izmiriteljem suda nadležnog za odlučivanje o pravnom lijeku (čl. 26. NP ZIDZPP 16). Iz iznesenog bi trebalo zaključiti da se u pred. čl. 186.g st. 1. ZPP-a radi o omašci predlagatelja, odnosno da intencija izmijenjene odredbe čl. 186.g st. 1. ZPP-a nije omogućavanje zastoja postupka po izvanrednim pravnim lijekovima.

Zastoj postupka može trajati godinu dana, s tim da na suglasni obrazloženi prijedlog stranaka sud može ovaj rok produžiti jednom (čl. 186.g st. 2. ZPP). NP ZIDZPP-om 16 je rok od godinu dana zamijenjen rokom od 60 dana u cilju usklađivanja sa ZM-om (čl. 12. alineja 5. ZM). Tako da predložena odredba čl. 186.g st. 2. ZPP-a glasi: „Zastoj iz stavka 1. ovoga članka može trajati najduže 60 dana, s tim da na suglasni obrazloženi prijedlog stranaka, podnesen prije proteka roka čije se produljenje traži, sud može jednom ovaj rok produžiti za određeno vrijeme, najviše za daljnjih 60 dana.“

Za produženje roka zastoja sudskog postupka, osim suglasnog prijedloga stranaka koji mora biti obrazložen, NP ZIDZPP 16 traži i da je taj prijedlog bude podnese prije proteka roka čije se produljenje traži. Pritom se rok može produžiti samo jednom za određeno vrijeme, najviše za daljnjih 60 dana (pred. čl. 186.g st. 2. ZPP).

Dok ZPP određuje da protokom roka od godine dana, odnosno dodatnog roka od godine dana sud će nastaviti postupak po službenoj dužnosti (čl. 186.g st. 3. ZPP), NP ZIDZPP-om 16 određeno je da ako nijedna stranka u roku od 15 dana nakon proteka roka određenog za zastoj postupka ne predloži nastavak postupak, smatra se da je tužba povučena (pred. čl. 186.g st. 3. ZPP). U slučaju zastoja postupka na suglasno traženje stranaka radi pokušaja mirnog rješavanja spora, ako ti pokušaji mirnog rješavanja spora propadnu, predviđeno je dakle prebacivanje odgovornosti na stranke u pogledu nastavka sudskog postupka koji je zastao.

Iako je Novelom ZPP-a iz 2013. godine u ZPP unesena odredba o zastoju sudskog postupka radi pokušaja mirnog rješavanja spora koja ima intenciju da bude opća; dakle, da se primjenjuje neovisno o načinu i forumu mirnog rješavanja spora (čl. 186.g ZPP), (očito) omaškom su, nakon ZIDZPP-a 13, u ZPP-u ostale odredbe koje propisuju zastoj sudskog postupka u slučaju kad stranke tijekom postupka prilože sporazum kojim

⁴⁹ V. *supra* ad 3.

predlažu mirenje pri nekom centru za mirenje (čl. 186.f ZPP).⁵⁰ Stoga su NP ZIDZPP-om 16 određene izmjene odredaba čl. 186.f ZPP-a o zastoj sudskog postupka u slučaju kad stranke tijekom postupka prilože sporazum kojim predlažu mirenje pri nekom centru za mirenje radi njihova usklađivanja s odredbom čl. 186.g ZPP-a.⁵¹

U kontekstu određivanja zastoja sudskog postupka radi pokušaja mirnog rješavanja spora, treba imati u vidu i da posebni zakoni sadrže odredbe o zastoju sudskog postupka radi pokušaja mirnog rješavanja spora, a koje se razlikuju od ZPP-a te NP ZIDZPP-a 16 kako u pogledu rokova i mogućnosti produljenja rokova za zastoj sudskog postupka, tako i u pogledu procesnopравnih posljedica bezuspješnog protoka roka koji je bio određen za zastoj sudskog postupka.⁵² Stoga bi predlagatelj i to treba imati u vidu prilikom konačnog redigiranja odredbe čl. 28. NP ZIDZPP-a 16.

7. ZAKLJUČAK: NOVI PRILOG MIRMOM RJEŠAVANJU SPOROVA U HRVATSKOJ?

Zaključno, može li se govoriti o novom prilogu mirnom rješavanju sporova ili o daljnjem urušavanju i onako krhkog sustava?

U cilju poticanje mirnog rješavanja sporova, prije svega mirenja, posljednjih su godina učinjene ozbiljnije zakonodavne intervencije. Sumarno, mirenje pri sudovima započeto kao pilot-projekt s ohrabrujućim rezultatima integrirano je u ZPP izmjenama i dopunama 2008. godine. Taj je model mirnog rješavanja sporova dalje nadograđivan (ZIDZPP 13), osim toga, u vrijeme pisanja ovoga rada u planu su i daljnje zakonodavne intervencije (NP ZIDZPP 16).

Na području mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj dakle očituje se tendencija poticanja razvoja javnih, državnih modela rješavanja sporova. Paralelno s tom tendencijom, vidljivo je da se ne ulažu napor i u uspostavljanju i jačanju privatnih mehanizama rješavanja sporova. U kontekstu uvodno istaknutih rasprava o krizi državnog pravosuđa te proklamirane želje za njegovim rasterećenjem, kako je ona istaknuta u obrazloženjima konačnih prijedloga pojedinih novela ZPP-a, postavlja se pitanje oportunitosti takvih tendencija i (novih) rješenja

⁵⁰ Ako su stranke u parničnom postupku priložile sporazum kojim predlažu mirenje pri nekom od centara za mirenje, sud će stranke uputiti da se u roku od osam dana obrate predloženom centru za mirenje i zastat će s postupkom do okončanja postupka mirenja pred izabranim centrom za mirenje (čl. 186.f st. 1. ZPP). Stranke su dužne obavijestiti sud o obraćanju izabranom centru za mirenje u daljnjem roku od osam dana (čl. 186.f st. 2. ZPP). Ako mirenje pred izabranim centrom za mirenje uspije, stranke će pred sudom koji je stranke uputio na mirenje zaključiti sudsku nagodbu (čl. 186.f st. 3. ZPP). Ako mirenje pred izabranim centrom za mirenje ne uspije, bez odgode će se o tome obavijestiti sud koji je stranke uputio na mirenje radi nastavka parničnog postupka (čl. 186.f st. 4. ZPP).

⁵¹ Prema čl. 27. NP ZIDZPP-a 16, ako su stranke u parničnom postupku suglasno predložile rješavanje spora u postupku mirenja u nekom od centara za mirenje izvan suda, sud će zastati s postupkom, uz odgovarajuću primjenu odredaba članka 186.g ZPP-a (pred. čl. 186.f st. 1. ZPP). Ako se postupak mirenja pred izabranim centrom za mirenje izvan suda dovrši sklapanjem nagodbe, stranke na temelju te nagodbe mogu pred sudom koji je zastao s postupkom sklopiti sudsku nagodbu (pred. čl. 186.f st. 2. ZPP).

⁵² To se odnosi, u prvom redu, na odredbe ObZ-a 15 o obiteljskoj medijaciji za vrijeme sudskog postupka. V. čl. 338. ObZ-a 15.

na području mirenja pri sudovima. Uzimajući u obzir i okolnost da su medijacijske usluge u javnom sektoru besplatne za korisnike, dugoročno takav razvoj je teško održiv.

Kao što je u radu kroz analizu zakonodavnih rješenja istaknuto, sve je prisutnija i tendencija propisivanja mehanizama koji imaju za cilj poticanje stranka na korištenje medijacijskog foruma kroz odredbe o troškovima postupka, odnosno sankcioniranjem nesuradljive stranke prilikom donošenja odluke o dužnosti snošenja troškova sudskog postupka. Hoće li ti novi mehanizmi obvezivanja stranaka na korištenje mirenja za rješavanje sporova dovesti do pozitivnih rezultata, ili pretvoriti mirenje u puku formalnost jer će odvrćati stranke zbog dojma da ih se sili na mirenje te postizanje nagodbe? Naposljetku, „možeš dovesti konja do vode, ali ga ne možeš natjerati i da pije“.⁵³

Vrijeme će pokazati hoće li suci koristiti mogućnosti koje predviđa čl. 25. NP ZIDZPP-a 16 – naravno ako odredba tog sadržaja NP ZIDZPP-a 16 i stupi na snagu, te upućivati stanke na postupke mirenja pri sudovima; također, hoće li se „uputa“ suda pretvoriti u puku formalnost stoga što će stranke zbog bojazni oko visine troškova sudskog postupka koje će konačno morati snositi formalno pristajati na mirenje pri sudu, ali bez stvarne namjere za sudjelovanjem i pozitivnim okončanjem postupka mirenja.

Uzimajući u obzir dosadašnje izmjene ZPP-a na području mirenja pri sudovima te organizacije redovnog prvostupanjskog postupka, za očekivati je da će razvoj mirenja pri sudovima ići u pravcu propisivanja pokušaja sudske nagodbe (u postupku mirenja pred sudom) kao obvezatnog podstadija pripremanja glavne rasprave.

Na području mirenja pri sudovima, mogućnost da i sudski savjetnici, osim sudaca, budu na listi izmiritelja otvara određena načelno teorijska, ali i implementacijsko-praktična pitanja oko nagodbe koja je postignuta u postupku mirenja provedenom u sudu pred izmiriteljem – sudskim savjetnikom o kojima je bilo riječi u ovom radu, a što bi predlagatelj trebao uzeti u obzir prilikom konačnog redigiranja odredbe čl. 25. NP ZIDZPP-a 16. Također, trebala bi preispitati i rješenja Okvirnih mjerila za rad sudaca u segmentu vrednovanja rada sudaca izmiritelja u postupcima mirenja pri sudu.

Kao što je u radu istaknuto, prisutna je težnja profesionalizacije određenih modela mirnog rješavanja sporova. Uzimajući u obzir broj provedenih mirenja na godišnjoj razini, teško bi se moglo braniti tezu o pojavljivanju nove profesije - izmiritelja/medijatora.⁵⁴ Unatoč tome, trebalo bi, *de lege ferenda*, razmisliti o propisivanju minimuma zajedničkih uvjeta za izmiritelje neovisno o kojem se mehanizmu mirnog rješavanja sporova u konkretnom slučaju radi te o uvođenju jedinstvenog registra izmiritelja u kojem bi se mogle upisivati dodatni, specifični uvjeti osposobljenosti pojedinih izmiritelja za mirno rješavanje određenih sporova.

⁵³ V. rasprave o tzv. obveznoj medijaciji u europskom kontekstu Verkijk, R., *op. cit.* (bilj. 5), str. 199-205.

⁵⁴ V. rasprave o medijatorima kao novoj profesiji u europskom kontekstu de Roo, A.; Jagtenberg, R., Professional(s) Mediators: Emerging Markets and the Quality of Legal Protection, u: Uzelac, A.; van Rhee, C.H. (ur.), *The Landscape of the Legal Professions in Europe and the USA: Continuity and Change*, Cambridge – Antwerp – Portland : Intersentia, 2011., str. 242-248.

Uz sve iznesene dvojbe u radu, novom valu poticanja mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj ne može se zaniijekati doprinos u promjeni usvojenih obrazaca ponašanja stranaka te kulture načina rješavanja sporova.⁵⁵

SUMMARY

A NEW CONTRIBUTION TO ALTERNATIVE DISPUTE RESOLUTION IN CROATIA

The aim of this paper is to analyse and evaluate the alternative dispute resolution under the current Law on Civil Procedure, taking into account the proposed legislative intervention (Draft of the Amendments to the Law on Civil Procedure of 2016).

After the introduction, the criteria for determining the mediator in the court-annexed mediation are analysed. Then, the initiation of the alternative dispute resolution during the court proceedings and the role of a trial judge in encouraging the alternative dispute resolution are discussed, as well as the provisions of the final covering the costs of court proceedings. In addition, the author analyses the rules on alternative dispute resolution and the ways of completion of the court-annexed mediation. The delay of the judicial process aimed to peaceful settlement of disputes and the procedural consequences of the expiry of the deadline set for the delay of court proceedings are discussed. The concluding part of this paper contains the evaluation of the current trends in the field of alternative dispute resolution.

Keywords: *alternative dispute resolution, mediation, court-annexed mediation, Law on Mediation, Law on Civil Procedure*

⁵⁵ Tomu bi u prilog govorili podaci o mirenju pri Općinskom građanskom sudu u Zagrebu, Sudu u kojem je mirenje entuzijastički prihvaćeno. V. Hučera, T., *op. cit.* (bilj. 3), str. 939-941. V. *supra ad* bilj. 3.